Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005052

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-09-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Волошин Дмитро Андрійович
2. Dmytro Voloshyn

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0008-9239-8496

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 029

Назва наукової спеціальності: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: ОП 55933 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Дата захисту: 13-10-2026

Спеціальність за освітою: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Місце роботи здобувача: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16994

Повне найменування юридичної особи: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.31.11, 13.31.21, 13.31.13

Тема дисертації:

1. Адаптивні стратегії та практики українських бібліотек в умовах суспільних криз (2014–2026 рр.)

2. Adaptive strategies and practices of ukrainian libraries in the context of societal crises (2014–2026)

Реферат/анотація:

1. Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена тим, що досвід бібліотек із вироблення та застосування адаптивних механізмів, які забезпечують ефективне функціонування та розширення соціальних функцій, заслуговує наукового осмислення з низки причин. Метою дисертаційного дослідження є дослідження української бібліотечної справи в умовах сучасних суспільно-політичних та соціокультурних викликів та виявлення адаптивних механізмів, за допомогою яких бібліотеки забезпечують ефективне функціонування і активну участь у подоланні кризових суспільних явищ. У ході дисертаційного дослідження було з'ясовано та систематизовано рівень наукової розробки питання механізмів забезпечення стабільної та ефективної бібліотечної діяльності в екстремальних умовах. Запропоновано компаративний аналіз досвіду українських бібліотек і бібліотекарів кін. XIX – пер. пол. XX ст., що пов'язаний із виробленням та застосуванням адаптаційних інструментів у діяльності. Виявлено та систематизовано конкретні виклики та завдання, що постають перед бібліотеками впродовж останнього десятиліття (початок російської агресії та протидія їй (антитерористична операція (АТО) на сході України), COVID-19, повномасштабне вторгнення). Здійснено

дослідження особливостей ролі бібліотек як соціальних інституцій у підтримці різних категорій громадян (внутрішньопереміщені особи, біженці, військовослужбовці, ветерани, студенти та науковці). З'ясовано та систематизовано досвід інституційного забезпечення освітніх, культурних, наукових процесів бібліотеками в умовах соціальних потрясінь. Визначено роль та завдання бібліотек як складових інформаційної та психологічної стійкості в умовах кризових явищ. Виявлено та проаналізовано особливості читацьких практик та ролі книги серед військовослужбовців. Наголошено на особливій ролі інформаційно-аналітичної складової у їх діяльності, підкреслено важливість роботи, спрямованої на розвиток медіаграмотності у суспільстві. Завдяки активній співпраці з державними органами влади та громадськими організаціями бібліотеки реалізують та забезпечують доступ до низки проєктів з медіаосвіти, а також активно реалізують освітню діяльність у власних просторах. Обґрунтовано важливість бібліотек як інституцій підтримки психологічної стійкості населення в умовах кризових явищ, що напрацьовують та розширюють напрямки щодо зниження рівня психоемоційного навантаження. Особливу увагу бібліотечні установи спрямували на реалізацію підтримки найбільш вразливих категорій населення, зокрема, внутрішньопереміщених осіб, військовослужбовців, їх сімей: родин, які втратили близьких; військових, звільнених з полону; дітей та молодь. Зокрема, бібліотечна підтримка цих категорій населення відбувалась через реалізацію культурно-просвітницьких, бібліотерапевтичних, соціокомунікаційних, психотерапевтичних та інформаційних практик, що сприяли зниженню рівня стресу, відновлення психоемоційного здоров'я, підтримці ментального здоров'я та психологічного благополуччя, надавали відчуття приналежності до суспільства. Особливо вагомого значення у цій діяльності набуло застосування бібліотерапії, як одного із ефективного методу психологічної підтримки різних категорій громадян в умовах повномасштабного вторгнення. На основі здійсненого аналізу запропоновано шляхи розвитку та вдосконалення механізмів забезпечення стабільної та ефективної бібліотечної діяльності в умовах суспільних викликів на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду. Зокрема, обґрунтовано доцільність реалізації таких кроків: забезпечення чіткого нормативно-правового регулювання роботи бібліотек в умовах кризових явищ; розробки та розвитку сталої системи міжінституційної взаємодії з органами державної влади, освітніми, соціальними та культурними установами з метою спільної розробки і впровадженню інноваційних стратегій для підтримки освіти, культури й доступу до інформації; посилення цифрофізації для створення цифрових копій та дублювання даних на різних цифрових платформах як задля забезпечення віддаленого доступу, так і з метою створення страхових дублікатів на випадок можливого знищення; забезпечення посиленого рівня кібербезпеки інформаційного простору бібліотек та користувачів, шляхом регулярного резервного копіювання даних та захисту інформаційних систем; врегулювання відновлення діяльності бібліотек на деокупованих територіях, шляхом розробки чіткого алгоритму щодо фіксації втрат, оцінювання стану фондів, фінансової та матеріальної підтримки, комплектування фондів; удосконалення фінансового забезпечення бібліотечної галузі шляхом вироблення механізмів додаткового фінансування бібліотек, особливо тих, що постраждали внаслідок російської військової агресії. Результати дослідження закладають практичне підґрунтя для застосування виявлених адаптивних бібліотечних механізмів в умовах суспільних викликів.

2. The relevance of the dissertation topic is determined by the fact that the experience of libraries in developing and applying adaptive mechanisms that ensure effective functioning and the expansion of social functions deserves scientific consideration for a number of reasons. The aim of the dissertation research is to study Ukrainian librarianship under contemporary socio-political and sociocultural challenges and to identify adaptive mechanisms through which libraries ensure effective functioning and active participation in overcoming crisis-related social phenomena. In the course of the dissertation research, the level of scientific development of the issue of mechanisms for ensuring stable and effective library activities under extreme conditions was determined and systematized. A comparative analysis of the experience of Ukrainian libraries and librarians of the late 19th – first half of the 20th century, related to the development and application of adaptation tools in their activities, was proposed. Specific challenges and tasks faced by libraries over the past decade were identified and systematized (the beginning of Russian aggression and counteraction to it (the Anti-Terrorist Operation (ATO) in eastern Ukraine), COVID-19, and the full-scale invasion). The specific features of the role of libraries as social institutions

in supporting various categories of citizens (internally displaced persons, refugees, military personnel, veterans, students, and researchers) were studied. The experience of institutional support for educational, cultural, and scientific processes by libraries under conditions of social upheaval was identified and systematized. The role and tasks of libraries as components of information and psychological resilience under crisis conditions were determined. The specific features of reading practices and the role of books among military personnel were identified and analyzed. Particular emphasis was placed on the role of the information and analytical component in their activities, and the importance of work aimed at developing media literacy in society was emphasized. Through active cooperation with government authorities and civil society organizations, libraries implement and provide access to a number of media education projects, as well as actively carry out educational activities in their own spaces. The importance of libraries as institutions supporting the psychological resilience of the population under crisis conditions, which develop and expand areas aimed at reducing the level of psycho-emotional burden, was substantiated. Library institutions focused particular attention on providing support to the most vulnerable categories of the population, including internally displaced persons, military personnel and their families: families who have lost loved ones; military personnel released from captivity; children and young people. In particular, library support for these categories of the population was provided through the implementation of cultural and educational, bibliotherapeutic, sociocommunicative, psychotherapeutic, and informational practices that contributed to reducing stress levels, restoring psycho-emotional health, supporting mental health and psychological well-being, and providing a sense of belonging to society. Based on the analysis conducted, ways to develop and improve mechanisms for ensuring stable and effective library activities under conditions of societal challenges were proposed on the basis of domestic and foreign experience. In particular, the expediency of implementing the following steps was substantiated: ensuring clear regulatory and legal regulation of library activities under crisis conditions; developing and establishing a sustainable system of interinstitutional cooperation with government authorities, educational, social, and cultural institutions for the purpose of jointly developing and implementing innovative strategies to support education, culture, and access to information; strengthening digitalization to create digital copies and duplicate data across different digital platforms both to ensure remote access and to create backup copies in case of possible destruction; ensuring an enhanced level of cybersecurity of the information space of libraries and users through regular data backup and protection of information systems; regulating the restoration of library activities in de-occupied territories through the development of a clear algorithm for documenting losses, assessing the condition of collections, providing financial and material support, and developing collections; improving financial support for the library sector by developing mechanisms for additional funding of libraries, especially those affected by Russian military aggression. The results of the study provide a practical foundation for applying the identified adaptive library mechanisms under conditions of societal challenges.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Волошин Д. Особливості діяльності бібліотек у період COVID-19 (історіографічний аспект). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2023. Вип. 69. С. 256-269. https://doi.org/10.15407/np.69.256

- Волошин Д. А. Особливості діяльності бібліотек у період COVID-19. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2024. Вип. 70. С.261-277. https://doi.org/10.15407/np.70.261
- Волошин Д. А. Підтримка бібліотеками військових, ветеранів та членів їх родин (український досвід, 2014-2024 рр.). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2024. Вип. 73. С. 231-248. https://doi.org/10.15407/np.73.231
- Волошин Д. А. Бібліотеки в умовах війни: історичний аспект. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2025. Вип. 74. С. 143-175. https://doi.org/10.15407/np.74.143

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0125U001108

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Половинчак Юлія Миколаївна
2. Yuliia M. Polovynchak

Кваліфікація: д. соц. ком., с.н.с., 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4903-5434

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Копанєва Вікторія Олександрівна
2. Вікторія О. Копанєва

Кваліфікація: к.і.н., 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Новальська Тетяна Василівна
2. Tetiana Novalska

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3093-3998

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Василенко Ольга Миколаївна
2. Olha M. Vasylenko

Кваліфікація: к. і. н., 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1235-1452

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушнарьова Марія Борисівна

2. Maria Kushnareva

Кваліфікація: к. філос. н., 09.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3361-8838

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 05417058

Місцезнаходження: проспект Голосіївський, Київ, 03039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Закіров Марат Борисович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Закіров Марат Борисович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Удовик В. М.
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна